

Nalodte se, prosím!

Co se stalo, když královně ukradli klitoris

„Neexistuje přirozenost, jenom efekty přirozenosti: denaturalizace nebo naturalizace.“

Jacques Derrida, Denver le Temps

Oceán, dva ostrovy, udatní piráti ve službách rozhněvané královny na výpravě za pokladem. Trocha bitek, trocha akce a šťastný konec. Ani láska nechybí. Klasickou žánrovou ikonografií romanticko-dobrodružného filmu o korzárech si zvolila kanadská nezávislá filmařka Ileana Petrobruno pro svůj druhý celovečerní film *Girl King*, který měl premiéru v roce 2002 a prosadil se na mnohých gay a lesbických festivalech. (Debutovala snímkem *Kočka spolkla andulku* a začala mluvit, názvem připomínajícím švédskou komedii.) Pirátský background poskytl prozkoumávání problému sexuální/genderové identity. Už v samotném názvu se střetávají dva principy obecně chápané jako nositelé určitých protikladných hodnot. Pojmy, které k sobě mají přiřazený fixní význam, ale i určitý podvratný potenciál, pokud se použijí v novém spojení. Král je moc, síla, mužnost. Dívka je jemnost, podřízenost, delikátnost. Tolik k černobílému světu, který „spokojeně“ existoval ještě předtím, než královna přišla o svůj koilos (klitoris). Co se stane, když dívka získá moc a král získá jemnost? Co vznikne, obojživelný nedefinovatelný hybrid nebo jednoduše neonový nápis, že černobílý svět se stal minulostí?

Mezi slovy *girl* a *king* je nepřehlédnutelná linie, která naviguje od „ženského“ k „mužskému“. Režisérku zajímá právě její neexistence, kdy se „mužské“ stává „ženským“ a „ženské“ „mužským“ bez ohledu na přítomnost nebo absenci orgánů „neomylně“ vymezujících jednotlivá pohlaví. Jak se dozvídáme, kdo jsme? Jaká jsou kritéria, která identitu určují a kdo zase naopak určil je? Jak je těžké brodit se kulturními a společenskými normami, které mají sílu mořského příboje s nebezpečnými spodními proudy a které už dávno zamaskovaly svůj umělý původ a vydávají se za historickou derivaci přirozenosti? Petrobruno koncept dobrodružné cesty propůjčuje tzv. *butch/femme* komunitě. Pět hlavních hrdinů/hrdinek se pohybuje na pomezí klasických pohlavních identit. Nemilosrdný kapitán Candy zajme krásnou Claudii a mladíčka s výmluvným jménem Butch. Přivede je královně, která Butchovi slíbí Claudii, pokud splní její úkol a přinese jí zpátky její největší poklad, který jí před lety při milování na pláži ukradl král. Začíná výprava za královniným klitorisem, bez něhož pro ni neexistuje slast, i výprava za přijmutím vlastní identity a její prosazení vůči světu, jenž se jí snaží neustále zpracovávat do pro sebe srozumitelných jasných kategorií. Příznačné je, že jde jen těžko s určitostí říct, kdo je žena a kdo muž. Ženy se snaží „projít/uspět/být schváleny“ jako muži (anglický termín pro takové ženy je *butch*) a muži zase jako ženy (*femme*). S androgynitou a sexualitou se operuje jako s politickým vyjádřením. (*Butches* sami/y sebe nazývají variantami maskulinních zájmen jako *hir*, *hym* nebo *s/he*. Některé *butches/femmes* odmítají kategorii *lesba* a kloní se k používání označení *queer*.) *Girl King* je fantaskní příběh s pohádkovo-mytologickými aspekty, ze kterého občas zřetelně vystoupí značná obrazová naivita, ale který je na druhé straně prokládaný imaginativními obrazy tepajícími barevností a živočišností. Archivní materiály invenčně vytvářejí obraz černobílého předrevolučního světa a jejich působivé postavení do kontrastu s mírně komickými sexuálními orgiemi umožňuje režisérce odhalit nebezpečně uniformní normy. Včetně obecně přijímaných zhoubných konceptů znásilnění nebo pornografie, jež si pokřiveně hraje na cudnou. Podobně funguje i „televizní jezírko“ se špatným signálem.

Pietrobruno rozkrývá psychologii butches a femmes a jejich mocenské boje o dominanci v milostném životě i nároky na jejich maskulinizaci/feminizaci, které se chtějí vzepřít. Boj o moc, nadvládu je velmi dobře obsažen v několikrát se opakujícím dialogu mezi Claudií a Butchem o tom, kdo je „fucker“ (ten, kdo sex druhé/mu dělá) a kdo „fuckie“ (komu je dělán). Tedy známé přetahování pasivita-aktivita. Ukazují se ve finále jen jako fáze, kterými se musí projít, ale které ve skutečnosti nemají žádný smysl. Prostředí pirátů si režisérka nezvolila jen proto, že figuruje v klasické hollywoodské kinematografii, tak vydatně přispívající k utvrzování genderových stereotypů a sexuálních předpokladů, ale i proto, že je svou teatrální povahou přesně na hranici koncepcí maskulinity a femininity. Obě se občas slévají jako se vlny přelévají přes příd' lodi. Se všemi náušnicemi, náramky, namalovanýma očima či šátky na mužských tělech může být paluba pirátské šalupy vnímána jako středověký ekvivalent proslulých velkolepých newyorských drag queen show. Pohrává si s homoerotickými fantaziemi pirátů. Stejný koncept by mohl fungovat, kdyby to byl záměr autorů, i u Pirátů z Karibiku. Jemně androgynní Johnny Depp totiž umí, jak dokázal například ve filmu Než se setmí, mezi sexuálními identitami přecházet.

Nalodte se a vyplujte za zapadajícím sluncem. Nečekejte ale vytříbenou filmařskou plavbu, protože smysl filmů jako je Girl King je potřeba hledat jinde než v hloubce pole. Podobné filmy zabývající se velmi specificky genderovou tematikou jsou svou povahou (zatím) převážně manifesty, který má zviditelnit určitý fenomén. Zveřejnit ho a tak vyplavit do „legálních“ vod společnosti, kam patří.

Jindřiška Bláhová

Girl King (Girl King). Kanada 2002.

Scénář, střih a režie: Ileana Pietrobruno, kamera: John Houtman, hudba: Amon Tobin. Hrají: Chrystal Donbrath-Zinga, Michael-Ann Connor, Raven Courtney, Victoria Deschanel, Joyce Pate a další. 80 minut.